

Forma štátu

Horizontálna a vertikálna štruktúra štátu (Tézy prednášky)

Bratislava október 2005

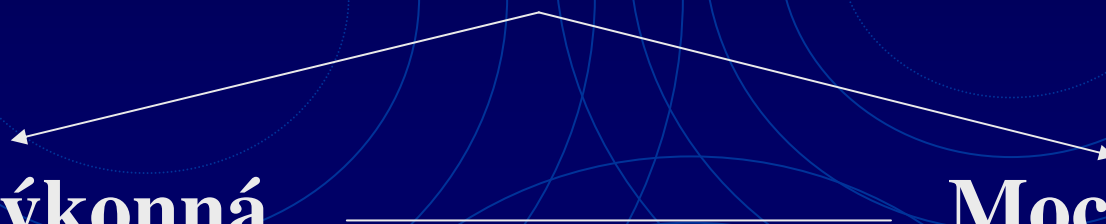
©Prof. JUDr. Ľubor Cibulka, CSc.

Klasická deľba moci

Zákonodarná moc

Moc výkonná

Moc súdna

Deľba moci v súčasnosti

Parlament

Vláda

Hlava štátu

Orgány ochrany práva
kontrolné, rozhodovacie
vykonávacie
org.právnych služieb a pomoci

Výkon moci občanmi
ľudové hlasovania
územná samospráva
iná samospráva,
tretí sektor

Forma štátu

- **Organizácia obsahu činnosti štátu**
- **Spôsob organizácie obsahu**
- **Spôsob organizácie štátnej moci**
- **Režim jej fungovania**

Zložky formy štátu

- **Forma vlády – horizontálna štruktúra štátu**
- **Štátne zriadenie – vertikálna štruktúra štátu**
- **Štátny režim alt. Politický režim**

Aristoteles: „Politika“

The diagram features a dark blue background with several overlapping, concentric circles in a lighter shade of blue. At the top, the title 'Aristoteles: „Politika“' is written in white. Two white arrows originate from the title: one points to a blue rectangular box on the left containing the text 'Dobré/správne formy štátu', and the other points to a blue rectangular box on the right containing the text 'Zlé formy štátu'.

Dobré/správne
formy štátu

Zlé formy štátu

Dobré/správne formy štátu

- **Monarchia – vláda jednotlivca**
- **Aristokracia – vláda elity/menšiny**
- **Politea – vláda väčšiny**

Zlé formy štátu

- **Tyrania – samovláda v prospech vládcu**
- **Oligarchia – vláda bohatých**
- **Demokracia – vláda chudobných /ochlokracia/**
- **Osob. Forma – Ideokracia/teokracia**

Forma vlády

- **Štruktúra najvyšších ŠO**
  - **Orgány zákonodarnej moci**
  - **Orgány výkonnej moci**
  - **Orgány súdnej moci**
- **Spôsob ich kreácie**
- **Vzájomné vzťahy**
- **Účast' občanov na kreácii a výkone moci**

Delenie štátov podľa hlavy štátu

```
graph TD; A[Delenie štátov podľa hlavy štátu] --> B[Monarchia]; A --> C[Republika];
```

Monarchia

Republika

Delenie štátov podľa vzťahov medzi najvyššími ústavnými orgánmi

- **Parlamentná forma vlády**
  - monistická – zodpovednosť vlády parlamentu
  - dualistická – zodpovednosť parlamentu a hlave štátu
- **Neparlamentná forma vlády**

Monarcha

- Hlava štátu
- Prerogatívy
- Nositeľ suverenity
- Dedične alebo doživotná voľba
- Suverénne, privilegované postavenie

Monarchia

- Teokratická
- Patriarchálna
- Patrimoniálna

osobnosť monarchu

Monarchia

- Zmluvná
- Absolutistická
- Obmedzená
- Stavovská
- Konštitučná

/parlamentná/ - uznáva SĽ

rozdielna miera

participácie ľudu

na výkone moci

Monarchia

- Dedičná
- Volebná

Republika

- Individuálna alt. kolegiálna hlava štátu
- Voliteľnosť na určitý čas
  - Priama voľba
  - Parlamentom
  - Osobitným kolégiom
- Ústavnosť
- Rovnosť občanov
- Nositeľ suverenity - ľud
- Horizontálna delba moci

Delenie republík

- Parlamentná republika

Parlament

Hlava štátu

Vláda

Zodpovednosť ústavnoprávna/politická

Delenie republík

Prezidentská republika

Hlava štátu

Parlament

Súdna moc

Znaky: striktná horizontálna deľba moci
vzájomné brzdy a protiváhy

Delenie republík

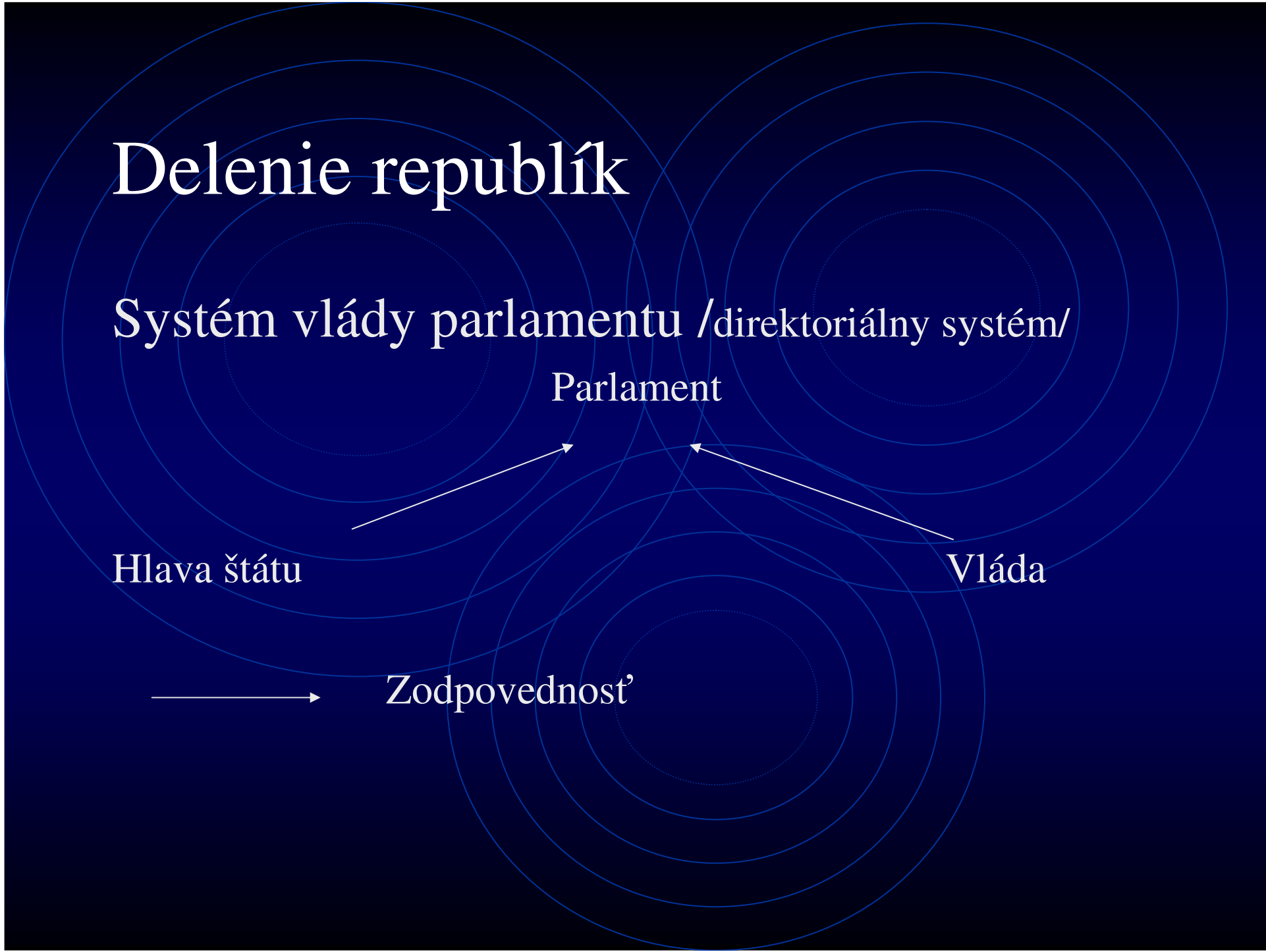
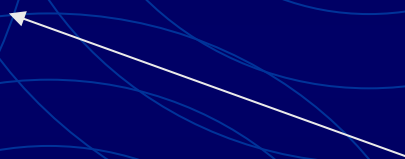
System vlády parlamentu /direktoriálny systém/

Parlament

Hlava štátu

Vláda

Zodpovednosť

Modifikované formy vlády

- kancelársky systém
- semiprezidiálna republika
- volená monarchia
- parlamentný prezidencializmus
- prezidiálny parlamentarizmus
- totalitný model formy vlády
- socialistický model formy vlády

Modifikované formy vlády

- systém koncentrovaného výkonu moci,
- systém vlády konventu,
- systém rád,
- systém vlády parlamentu,

Modifikované formy vlády

- systém dualistického výkonu moci
- kooperatívny výkon moci
- britský parlamentarizmus (suverenita parlamentu)
- parlamentarizmus konštitučných monarchií (suverenita ľudu)
- klasický republikánsky parlamentarizmus (Tretia republika vo Francúzsku)
- klasický republikánsky parlamentarizmus (v súčasných európskych štátoch)
- racionalizovaný parlamentarizmus

Modifikované formy vlády

- Prezidiálny parlamentarizmus
- Formy vlády posttotalitných štátoch
- Parlamentný prezidencializmus
- (Ruská federácia)
- Prezidiálny parlamentarizmus
- (Poľská republika)

Ústavné a politické princípy demokr. formy štátu

- SE
  - moc ústavodarná (pouvoir constituent) – právo ľudu konštituovať štát, ústavu
  - moc zákonodarná (pouvoir constitué) – zákonmi konštituovať inštitúcie a nástroje realizácie moci
- Obmedzená moc/vláda (limited government)
- Del'ba moci + vyvažovanie
- Ústavný a právny štát – panstvo práva (Rule of Law)

Ústavné a politické princípy demokr. formy štátu

- Majorita v rozhodovaní
- Rešpektovanie práv menšiny
- Konkordačný (dohodovací) princíp
- Zakotvenie a ochrana ZPS
- Politický pluralizmus

- Nadpozitívne právo

Štátny režim

- spôsob uskutočňovania štátnej moci

Druhy štátnych režimov

- liberálno demokratické (pluralitné)
- totalitné
- autoritatívne – autokratické
  - konzervatívne - tradičné monarchie
  - konzervatívne diktatúry
  - teokracie

Štátny režim

- fasádna liberálna demokracia
- vojenské štátne režimy
  - priama vojenská vláda
  - kombinované občiansko-vojenské štátne režimy
  - radikálne vojenské štátne režimy